

misschriften meer
het bijkomstige
van vrijheid kan

Ned. Herv. Kerk

agianen, Remon-
Sabbatisten, Un-
n onderschrijven
is.

oegelaten tot de
n hun gevoelen
p grond van dit

ich hierop blind
wel in de kerk
t.

ijden is moeilijk

ormeerde belijde
de Gereformeer-

ons: het geloof
ren Zoon, onze

an en het andere
we heel goed,
hische, maar met

sten of vrijzinnig
rekening nemen
el door de kerk
volgt — dat de
dij thuis hooren
icht, niet geweld-
gsbepalingen enz.

sie de Ned. Herv.

e bezien of vele
ule kunnen over-
een richting, die
oude „klassieke“
e beteekenis aan-
liaan is b.v., kan
teekening zelden
i die formule de
htingen, waarvan
en.

erking, dan blijft
ir van uiteenlo-
en zoet en bitter

neerd) wordt zij

heid.

Kerk voor verder

achter” een twee

ol. School noem-

lazuin” ook „De

es zouden kunnen

met een tekort

llen mededeelen,

en” kan.

oldaan.

opmerking, dat

theol. School dit

Wachter” misten.

erplichting op zich

hoolkas te storten

worden. Deze keer

ben een feestgave

colijker en hebben

gave is ook in de

lezen niet vergiet

ij ook dit even in

erstand zal thans

uws” in de libe-

geweest.

id men er tegen-

estelijke overheid

de zulke mede-

reeds, welke be-

he zijde tegen de

bovengenoemde

ingebracht.

ar Gereformeerde

bekend.

een stem uit de

over in het „Al-

dom en Cultuur”.

natuurlijk geheel

gewoon scherp

in onze groote

dagbladen, onder de rubriek „Kerknieuws”. arti-
kelen, die kennelijk door mislukte en verbitterde
predikanten zijn opgesteld. Leest men zulke arti-
kelen geregeld, dan is het slot, dat men dergel-
ijke armzalige voorlichters nog gaat gelooven ook”.

Zoo worden van alle kanten de Kerknieuws-
artikelen in de liberale pers veroordeeld.

Toch volhardt deze in haar houding.

Waarom?

Men denke hierover ernstig na.

HEPP.

PERSSCHOUW.

Datheen en ds Kersten.

„De Waarheidsvriend” (red. ds M. v. Grieken) schrijft
een recensie over het jongste geschrift van onzen ds
J. v. d. Sluis. Ik citeer:

Men weet, dat ds G. H. Kersten, te Rotterdam,
bij de opening van eene bijzondere lagere school,
de Petrus Datheen-school genoemd, breed uiteenge-
zet heeft waarom het Bestuur dien naam gekozen
heeft, waarbij tegelijk niet meer en niet minder be-
toogd werd dat Petrus Datheen zoo ongeveer iemand
als de Oud-Gereformeerde dominee Kersten is ge-
weest, waarom ds Kersten ook gaarne op Datheen
wijst als voorganger en geestverwant.

Nu heeft ds Van der Sluis over Datheen en
de Oud-Gereformeerden een breedte studie gegeven,
om te doen uitkomen dat er zeker punten van
overeenkomst zijn — waarover dan gehandeld wordt —
maar dat er ook, wat het leerstellige betreft, zeker
grootte verschillenpunten zijn.

Over dien naam Oud-Gereformeerden is men al da-
delijk gevallen; men heeft dat beleedigend gevonden.
Maar wil men niet inderdaad de echte, oude Gere-
formeerden zijn, in onderscheiding van de nieuw
Gereformeerden? En zijn er in dit verband al niet
gekomen: Geref. Gemeenten, Dordtsch Gereformeerde
Gemeente, Geref. Gemeenten onder het Kruis, enz.
enz.? Is het niet vreemd, dat men in ons goede
vaderland zoo selt met den naam van Gereformeerde?
Ga eens naar IJsselmonde, Capelle a.d. IJssel, enz.,
enz., en men ziet tot z'n verbazing dat de dominees
uit den grond verrijzen als paddestoelen; ds Grunigt
en ds Foes, straks ds Van Zon, enz. enz. En natuur-
lijk is de een nog gereformeerder dan de ander,
terwijl men natuurlijk „van God geroepen is” om
zich dominee te noemen; met minder kan en
mag het niet....

Temidden van veel meer of minder belangrijke
dingen verschijnt de naam van Petrus Datheen den
laatste tijd, bekend uit de 16e eeuw als predikant,
staatsman en schrijver. Hij was de man, die een
berijming van de Psalmen gaf, die den Heidelbergischen
Catechismus vertaalde, die een der samenstellers was
van de formulieren, die achter in het Psalmbok
staan. Op den loop der dingen, vooral in de Zuidel-
ijke Nederlanden, oefende hij den krachtigsten in-
vloed. En nu willen de Oud-Gereformeerden, bij monde
van ds Kersten, beslag op hem leggen, zeggende:
Datheen was als wij en wij zijn als Datheen!

Ds Van der Sluis herinnert dan aan onderschei-
dene dingen van Datheen, c.s. Zij hebben de weten-
schappelijke opleiding tot het predikambt bevorderd
vanaf het Convent van Wexel, 1568. En de Oud-
Gereformeerden c.s. hebben een hogeschool altijd
genoemd een domineesfabriek, en die daar opgeleid
waren, werden fabrieksdominees gescholden, op be-
stelling geleverd! Hierin veel meer in den geest
van de Wederdoopers levend dan in den geest
van Datheen, de Brés en andere voornaamste Gere-
formeerde Vaders. De Wederdoopers verwierpen de
wetenschap en veroordeelden alle opleiding tot het
ambt; de Heilige Geest alleen moest het doen. Een
man als Carstadt, hoogleeraar te Wittenberg, mes-
gesleept door den geest van de Wederdoopers, ging
in de huizen der burgers en vroeg aan de eenvoud-
igen wat de uitlegging van de Schrift was, want
wat God voor „de wijzen en verstandigen” had ver-
borgen, dat had Hij aan de „kinderkens” geopen-
baard! Alle studie was uit den boezem! Rechtsreeks
van God alle wijsheid verkrijgen — was de weg.
In de 18e eeuw kwam die geest van de Weder-
doopers, waarvan Luther, Calvin, Datheen, de Brés
en onze Gereformeerde Vaders niets moesten heb-
ben, in den kring der Pietisten in Nederland naar
voren; en Theologische kennis werd genoemd een
geheel van „wonderige wetenschappen”, „schilderijen
van zaken en schimmen der herten”. Men maakte
onderscheid tusschen de aardsche en de hemelsche
academie, en men sprak het onomwonden uit dat
de Dienaren des Woords in gezelschappen der vromen
de ware wijsheid moesten opdoen; want daar
zitten „de kleyne professoren”, zooals Schorlinghuis
ze noemt. Die geest zit nog in de kringen van de
Oud-Gereformeerden, waar het „preken” moet zijn
„uigteten van het gemoed” en waar door niet weinigen
met minachting gesproken wordt over het lichte
brood van de dominees, enz. Men moet vele „pre-
dikanten” van Vrije Gemeenten — en zelfs weten-
schappelijk geoeefende predikanten, die de oefenaars
uit de Vrije Gemeenten willen nadoen — maar be-
luisteren en men bemerkt taanstands, dat de studie
niet in eere staat en „het sproken naar de meening
des Geestes” openbaar wordt in ordeloos geklets,
waarbij men zich 't liefst uit in platte en onge-
kuische taal, om z.g.n. de ellende te beschrijven, enz.;
waarbij het opvallend is, dat er in zekere kringen
een geest openbaar wordt, om te getuigen dat dat
toch maar de ware dominees zijn!....

In de kringen van de Gereformeerde Kerken — van
de Afscheiding in 1834 en van de Doleantie in
1886 — heeft men een wetenschappelijke opleiding,
maar de menschen van de Vrije Gemeenten schelden
en schimpen zoo gaarne op dominees, die gestudeerd
hebben. En dat is niet naar den geest van Datheen.
Nu zal men zeggen: ds Kersten heeft nu ook

een Theologische School geopend. Ja, wetenschappe-
lijk is dat nog niet. De Kersten heeft zelf ook
niet gestudeerd. Maar vele menschen vinden die
School, die meer naam dan daad nog heeft, ook al
uit den boezem. Terwijl, wanneer het werkelijk weten-
schappelijke opleiding moet worden, zooals onze Gere-
formeerde Vaders dat in het voetspoor van Calvin
begeerden, ja, dan moeten de kinderen van ds Kersten
zelf ook naar het Gymnasium en dan moet de Theo-
logische School worden zooals de bestaande Hooge-
scholen met studie van Hebreeuwsch, Grieksch, La-
tijn — de talen van de Heilige Schrift en van
de wetenschap — en dan moet 't radicaal anders
worden in de kringen van de Oud-Gereformeerden
dan het nu is. Dan moet het zoo worden, dat
de menschen en de oefenaars van de Vrije Gemeenten
er om lachen, om er minachtend den aanbliksem
over uit te werpen.

Het vraagstuk van de algemeene genade
komt dan ook aan de orde; de wetenschap, de
kunst, de muziek, enz. enz. Wat altijd „zonde” ge-
noemd is en wat met de schandelijkste woorden
als „hoerenvoorhoofd” enz. weg geslingerd is, komt
dan aan de orde. Zij, die alles als „nieuwigheden”
halen, zullen zich dan moeten bezinnen op velerlei.
Calvin b.v. zegt, dat uit het geslacht van Kain
niet alleen verkeerde, maar ook goede dingen voort-
komen, b.v. het maken van tenten, harpen, orgels
en het bewerken van koper en ijzer. En hij zegt,
dat de uitvinding van kunsten en wetenschappen
en andere zaken, die tot algemeen nut en gemak
van het leven dienen, een gave Gods is, volstrekt
niet te verwerpen, een deugd, alle lof waardig enz.
Die uitvindingen als gaven Gods zijn, zegt Calvin
bij de uitlegging van Gen. 4 vers 20, volstrekt niet
te verwerpen; en het misbruik heft het gebruik niet op.

Naast de kwestie van de algemeene genade en
de vraagstukken van het algemeene leven, komen
dan de aangelegenheden van doop, belijdenis, avond-
maal, niet minder van wedergeboorte, geloof, beke-
ring, enz.

Wanneer vergeleken wordt wie en wat Datheen
in deze was en men onderzoekt eens wat in den
kring van de Vrije Gemeenten door oefenaars en
gemeenteleden wordt geleerd en gelijfd is, dan springt
het aanstands in het oog voor ieder, die oerlijk
is, dat er een jammerlijke afwijking van de be-
ginselen der Gereformeerde Vaders valt te constate-
ren. Hoe akeliger men het daar voordraagt, hoe
moeter dat men het daar vindt, en die dan spreken
wil naar de grondbeginselen van de Oud-Gerefor-
meerde waarheid, door de Vaders ons naar den
Woord Gods voorgelegden, die wordt met medelijden
aangezien als zijnde een mannetje, dat bij licht getim-
merde leeft en wis verloren gaat, geen zierje genade
en geen aasje leven is er te bespeuren. En als
men dan bij tijden eens op de dingen wil ingaan,
dan trekt men zich — ook predikanten vinden dat
tegenwoordig mooi — terug als een slak in z'n
huisje en zegt dan, beide handen en tien vingers
over de breedte van het lichaam uitbreidend, dat
men er zelf geen kennis aan heeft.... En dat vin-
den de menschen dan 'tmoest van alles; gelijk
er ook al menschen en gemeenten zijn, die 'tmoest
vinden, als de dominees zoo diep doorgelid is, dat
hij zelf bij de Avondmaalsbediening van verre blijft
staan en geen deel neemt, aan heiligen Sions Borg
en Middelaar voorziet aan hongrigen en dorstigen,
om arme zondaren uit te lokken geheel tot Hem te
gaan en uit Hem te ontvangen genade voor genade.
Bij de verwarring van geloof en bekeering leeft men
't liefst bij allerlei kenmerken en gestalten, en daar
heeft men 'tzoó druk mee, gelijk de Roomschen
met hun heiligen, dat het er niet aan toe komt
om tot Christus te gaan. De Christen is belang-
rijker dan de Christus, en men zal dan alleen tot
Hem uitgaan, om Hem te vertrouwen op Zijn Woord,
als men zóóver gevorderd is dat er voor Christus
niets meer te doen overblijft!

Hoe breed ook hebben Calvin en zijn geestver-
wanten gestaan tegenover de Lutherschen, zelfs tegen-
over de Roomschen. Maar 't geslacht, dat onder de
beking van de Wederdoopers kwam, stond anders.
En het individualisme en het sectarisme groeit welig,
ook in het midden van de Vrije Gemeenten. Van het
hoorhouden van het ideaal der Katholiceit der Kerk
vindt men niets; integendeel, de een verkettert het
liefst den ander, en de splijtzwam werkt in die
kringen 't sterkst — gelijk we ook zelfs in het midden
van de Hervormde Kerk kunnen opmerken. Aanstands
is 't oordeel, aangaande een ander, geroed: dat het
„niks” is.... Men loopt en draaft, den objectieven
regel van Gods Woord inwisselend voor het subje-
ctieve gevoelen. En was u, wanneer men niet voldoet
aan „de kenmerken”, door „de kleyne professoren”
gesteld.

Maar wij eindigen. We zijn bij het aankondigen
van deze brochure aan de praat geraakt. Men
leze liever zelf dit boekje en men oordele. Zeker
zijn er ook punten van overeenkomst tusschen Datheen
en ds Kersten; in heftigheid, in partijdigheid, in secta-
risme als politiek persoon; maar de geschiedenis
heeft een oordeel uitgesproken; welk oordeel de men-
schen, die niet studeeren, natuurlijk als niets achten
en het eenvoudige volk weet het niet; maar de
geschiedenis heeft gesproken en blijft spreken; en de
geschiedenis houdt ons voor, dat wij voorzichtig zullen
zijn het verkeerde van onze Vaders niet na te
volgen.

Maar nog eens: men leze deze brochure zelf;
het is de moeite waard.

De Waarheid gaat boven alles!

Om een term van ds M. v. Grieken te gebruiken:
dit noemt hij zelf „zijn broeders om de ooren slaan”.

Enkele opmerkingen veroorloof ik mij:

1. indien ds v. G. protesteert naar den eenen kant,
moet hij het kunnen verdragen, dat ook naar den ande-
ren kant gelijk gescharrel, als ds Kersten zich ver-
oorlooft, veroordeeld wordt in anderen. Het feit,
dat men politiek met iemand samenkeeft, behoeft niet
te betekenen, dat men hem laat begaan als hij in

theologisch opzicht even zwaar tegen de waarheid en
den wetenschappelijken ernst zondigt als ds H.H.
Kersten c.s. doen.

2. Als men er voor belandt, den voorraad van ds
Kersten legenden en drogredenen te prijzen als een
arsenaal des Heeren, dan moeten de H.H. Van Grieken
c.s. en anderen ook eens ophouden zelf valsche leuzen
in 't leven te roepen tegen de Geref. Kerken. Dan
moeten ze ophouden theologische onderscheidingen te
fantaseeren, misgaders imaginaire argumentaties met
„de vaders”, wanneer het erop aankomt, de Geref.
Kerken te bestrijden. Want ze helpen daarmee ds Kersten
zelf aan zijn voorre materiaal. De Kersten is heelemaal
geen originele geest. Die is ten deele leerling van
malcontente peutersaars, waar hij ze vindt. Naar achter-
gronden zoeken, dat probeert hij niet. Maar zijn leeraars
ook niet.

Wij Gereformeerden hebben zoo veel last niet van
ds Kersten. Maar de Christelijke Gereformeerden en ook
de groep van ds v. Grieken des te meer. En ten
deele krijgen ze daarin hun loon thuis. Als er geen politieke kwesties leven, gaan de menschen,
die tegen de Geref. Kerken werken willen, zelf
legenden en leuzen in 't leven roepen, die ds Kersten
dan weer in onverstand (of erger) later tegen hen
zelf keert in de politiek.

Misschien, dat ds v. Grieken en de heeren in Apol-
doorn dat later nog eens begrijpen zullen, als het nog
meer mis geloopt is. Misschien dat ze dan in hun
hart ook meer de betekenis zullen voelen van een
poging tot beredeneering van de voosheid van hun eigen
anti-gereformeerde kerkgeschrift.

Anders vallen ze over 4 jaar nog dieper in hun eigen
graf.

Sommige Intellectueelen en de kerk.

Prof. v. Rhijn schrijft in het „Algemeen Weekblad”:

Wanneer men geregeld let op den gang van het
kerkelijke en het maatschappelijke leven, treft het
telkens weer, dat het onder de gestudeerden, ru-
mer: de „intellectueelen”, meerendeels afstammelingen
uit bepaalde typen Christelijke gezinnen zijn,
die bereid zijn op het grootere terrein van Kerk en
maatschappij mede te werken. Met slechts enkele
uitzonderingen vinden wij hier overal dezelfde terug,
wier namen terstond herinneringen aan bepaalde uit-
gesproken Christelijke milieus voor den geest roe-
pen. Inzonderheid zijn het degenen uit min of meer
vaste Christelijke verbanden, die zich onder de ge-
studeerden beschikbaar stellen om actief op het ge-
bied van de Kerk, van het grootere sociale leven,
of ook van de staatkunde, mede te helpen.

Overziet men nu echter de kaart van ons land,
dan valt het aanstands op, dat er in den laatste
tijd heel wat geestelijke, meer bepaald Christelijke
arbeid, onder studenten en gestudeerden is geschied,
zonder dat men kan zeggen, dat dit werk naar ver-
houding van de daaraan bestede moeite, aan het
breedere terrein van het kerkelijke, sociale en staats-
kundige leven is ten goede gekomen. De bedoeling
van deze opmerking is volstrekt niet te beweren,
dat deze arbeid niet in menig opzicht rijke vruch-
ten heeft gedragen. Ook ontkennen wij allermint,
dat er vele der hier bedoelden zijn, die zich op
een enger terrein als bestuursfuncties in sociale
stichtingen, verdienstelijk maken. Maar het eigen-
aardige verschijnsel doet zich voor, dat het groo-
tere terrein van het kerkelijke, sociale, en staats-
kundige leven daar niet de vruchten van plukt,
die men er op grond van den inzet van zou mogen
verwachten. Men laat het grootere terrein aan an-
deren over, men neemt zitting in een of ander
bestuur van een of andere stichting, of wel: men
trekt zich geheel terug, en is voor elke bemoeienis
naar buiten volstrekt onontvankelijk.

Voor al op twee grootere terreinen kan dit ver-
schijnsel met den vinger worden aangewezen.

Allereerst op staatkundig gebied.

Het is een niet te weerleggen feit, dat vele christen-
gestudeerden voor het staatkundige leven in ons
land niets te beteekenen hebben, omdat zij, soms
uit overtuiging, niet zelden echter uit akelig su-
perioriteitsgevoel, het staatkundige leven aan zichzelf
overlaten, en in hun geestelijke binnenkamer van
de eene murmureering op de andere overspringen.
Terwijl men vooral van christen-juristen mocht ver-
wachten, dat zij actief aan de een of andere, recht-
sche of linksche, partij-organisatie zouden deelne-
men, bemerkt men telkens weer dat zij — de ju-
risten zijn niet de eenigen — om de vier jaren
noodgedrongen meestal verschillend stemmen, en
daarbij hun uiteindelijke stem niet zelden min of
meer door het getal der knoopen van hun vest
laten bepalen. Anderen snuffelen voortdurend in al-
lerlei prutspartijtjes, of voelen zich bij iedere stem-
ming geroepen om aandachtig de een of andere
nieuwe partij-organisatie te overwegen. Met velen
van hen gaat het — men houde mij deze vergelij-
king ten goede — precies als met varkens. Trekt men
deze viervoeters aan den staart, dan loopen zij niet
achteruit, maar vooruit. Voor alle groote partij-com-
plexen bedanken zij. Komt er echter een nieuw
actueel verschijnsel op, dan schieten zij er als de
kippen op af, om zich straks, als de actuele graan-
tjes zijn opgepikt, weer met den kop in de veeren
in hun geestelijk „sans souci” terug te trekken. Met
deze koorddansers naar den geest valt er op het
grootere terrein van het staatkundige leven absoluut
niets te beginnen. Zij helpen noch Schokking, noch
Albarda, noch Colijn, noch Marchant, of wien ook.
Zij critiseeren, en laten intusschen het staatkundige
leven aan nieuwe krachten over, waaronder er soms
zijn, aan wie men geen enkel verantwoordelijk besluit
zou toevertrouwen. Geen enkel.

Precies hetzelfde zien wij echter ook op het groo-
tere terrein van het kerkelijke leven. Ook hier, waar
het om de hoogste belangen van duizenden, van de
massa, gaat, houdt men zich rustig afzijdig.

Wanneer onze Kerk alleen uit Christen-gestudeer-
den bestond, was zij al lang „op de flesch”. Eenigen
tijd geleden hoorde ik dat een „Christen-intel-
lectueel” een predikant in een onzer groote steden